

**SAARE MAAKONNA
RAHVARAAMATUKOGUDE
2018. AASTA TEGEVUSE ARUANNE**

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Põhilised tegevussuunad	4
2. Juhtimine	5
2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud	5
2.2 Eelarve.....	5
2.3 Projektid	5
2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng	6
2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest	7
2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused	9
2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised	11
2.4.4 Erialahariduse omandamine	11
2.4.5 Töötajate tunnustamine	12
2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine	12
2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele	13
2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas.....	13
3. Kogud komplekteerimine ja töötlemine	13
4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused.....	16
4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine	16
4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused.....	17
4.3 RVL teenindus.....	19
4.4 Laste- ja noorteteenindus	19
4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine	19
4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine.....	20
4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine	20
4.4.4 Laste- ja noorteüritused	21
4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused	22
4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond	23
4.6.1 kohalikul tasandil	27
4.6.2 riiklikul tasandil.....	27
4.6.3 rahvusvahelisel tasandil.....	28
4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele	28
4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded.....	28

4.9 Andmebaasid	29
5. 2019. aasta tegevused	29
LISA 1. Personali koolitus	30
LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised.....	31
LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid.....	31
LISA 4. Laste ja noorteüritused	32
LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine.....	36

Sissejuhatus

Tabel 1

Maakonna/ linna nimi	Elanike arv (01.12. 2017)	KOV-de arv maa- konnas	Üldkasutata- vate raamatuko- gude arv	Haruko- gude arv	Teenindus punktide arv	Kokku
Saare maakond	33946	3	30	0	0	30

Maakonnas on kolm teeninduspunkti – Laimjala, Pihtla ja Sakla raamatukogul. Kuna neid ei ole põhimääruses fikseeritud, siis ei ole need ka tabelis 1 välja toodud.

1. Põhilised tegevussuunad

- Erineva sisu ja vormiga raamatukogusündmustega tähistati kultuuripärandiaastat (eksponeeriti kohalike inimeste käsitööloomingut, tutvustati näärisokkude tegemise kunsti jne).
- Eesti Vabariigi juubeliaasta tähistamine (keskkogus käekirjavõistlus, luulevõistlus jne).
- ERÜ maaraamatukogude sektsiooni üleskutsega kinkida Eesti Vabariigile sünnipäevaks 100 tundi ettelugemist ühines 22 raamatukogu.
- Raamatukogud osalesid projektis „Kunst raamatukokku“.
- Üle-eestilise rahvaraamatukogude suveseminari korraldamine augustikuus.
- Rahvaraamatukoguteenuse kvaliteedihindamises osales 11 raamatukogu (Kärkla, Leisi, Lümända, Metsküla, Orissaare, Pärsama, Sakla, Salme, Tornimäe, Valjala ja Saare Maakonna Keskraamatukogu).
- Valmis keskraamatukogu uus koduleht.
- Korraldati ühiseid ettevõtmisi (näitused, üritused, koolitused) koos heade koostööpartneritega ning leiti uusi, tihenes maakonna raamatukogude koostöö projektide läbiviimisel (lastekirjanike külaskäigud jm).
- Uute projektide kavandamine ja elluviimine.
- Teeninduspiirkonna lugejate vajadusi rahuldav ja Kultuuriministeeriumi lepingut järgiv kogude täiendamine.
- Kohapealse raamatukoguhoidjate täiendkoolituse korraldamine, õppe- ja kultuurireis Ungarisse.
- Uude hoonesse kolisid Aste ja Kihelkonna raamatukogu, samas majas muutsid asukohta Laimjala ja Eikla raamatukogu.
- Juubeleid tähistasid järgmised raamatukogud: Valjala 135, Tornimäe 100, Abrika 90, Metsküla 90 ja Randvere 90.
- 21. okt. 2017 ühinesid Saare maakonna 11 valda (Kihelkonna, Laimjala, Leisi, Lääne-Saare, Mustjala, Orissaare, Pihtla, Salme, Torgu, Valjala) ja Kuressaare linn ühtseks Saaremaa vallaks. (Lisaks kuuluvad maakonda veel Muhu ja Ruhnu vald.) Ühinemislepingu kohaselt saavad 26 Saaremaa valla külaraamatukogu 2019. aastal Saare Maakonna Keskraamatukogu haruraamatukogudeks. Seoses selle reformiga

kerkis raamatukogudel üles palju küsimusi, kuidas ja mismoodi läheb töö edasi keskraamatukogu alluvuses. Oma ettepanekuid esitati kultuuriosakonnale, vallavolikogu kultuurikomisjonile, vallavanemale ja abivallavanemale.

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud

2018. aastal Saare maakonna raamatukogude võrgus veel muudatusi ei toimunud, kuid 29.11.2018 kinnitatud Saare Maakonna Keskraamatukogu uue põhimääruse kohaselt muutuvad 2019. aasta 1. jaanuarist 26 Saaremaa valla külaraamatukogu keskraamatukogu haruraamatukogudeks.

Saaremaa Vallavalitsuse 4.12.2018 korraldusega kinnitati Saare Maakonna Keskraamatukogu struktuur ja teenistuskohdade koosseis, mis jõustub samuti alates 1.01.2019.

2018. aastal olid endiselt ühise töötajaga raamatukogud: Mustjala ja Võhma, Eikla ja Kaarma ning Lümända ja Taritu.

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.17. €	Seisuga 31.12.18 €	Muutus %
Eelarve kokku	933 626	1 038 682	+11,3
sh keskraamatukogu	383 303	430 555	+12,3
Personalikulu	585 497	665 466	+13,7
sh keskraamatukogu	259 966	308 558	+18,7
Komplekteerimiskulu	165 796	177 977	+7,4
sh KOV-lt	101 540	112 433	+10,7
sh riigilt	62 975	63 787	+1,3
sh Ameerika saatkond	1 281	1 757	+37,2
sh keskraamatukogu	50 086	49 147	-1,9
sh KOV-lt	23 900	22 225	-7,0
sh riigilt	24 905	25 165	+1,0
sh Ameerika saatkond	1 281	1 757	+37,2
Infotehnoloogiakulu	26 317	30 483	+15,8
sh keskraamatukogu	10 798	10 717	+0,7

2.3 Projektid

Tabel 3

2018. aastal taotles projektitoetusi vaid Saare Maakonna Keskraamatukogu.

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
Tööpraktika toetus (Eesti Töötukassa)	1.01.- 28.02.2018	545 €	545 €
Kirjanikud saarele (Eesti Kultuurkapital)	1.03.- 31.05.2018	300 €	798 €
Muusika- ja luuleõhtu „Valitud elud“ (Eesti Kultuurkapital)	3.09.- 5.12.2018	300 €	557 €
Eesti rahvaraamatukogude seminar-laager Saaremaal (Kultuuriministeerium)	1.06.- 1.09.2018	1145 €	6845 € (sellest tasunud 1650 € Saare Maakonna Keskraamatukogu + 4050 € osalemistasud)
Projektitoetused (Ameerika Suursaatkond)	1.08.2017- 30.06.2018	1635 €	3578 €
	18.10.2018- 30.09.2019	2740 €	6618 €

Tööpraktika toetus kasutati Eesti Töötukassa vahendusel keskraamatukogus tööpraktikal olnud ühe inimese töö organiseerimiseks ja juhendajatasudeks.

Kultuurkapitali projektitoetused võimaldasid korraldada muusika- ja luuleõhtu, kus esinesid Triin Soomets ja Tiit Born. ning pakkuda lastele kohtumise Aidi Vallikuga keskraamatukogus, Kärla, Lümanda, Salme ja Valjala raamatukogus.

Ameerika Suursaatkonna toetuse eest saime lastele läbi viia meisterdamistunde ja Ameerika traditsioone (pannkoogipäev, Halloween jne) tutvustavaid ettevõtmisi, kutsuda huvitavaid esinejaid, kes rääkisid õppimis- ja reisimisvõimalustest USA-s, USA dialektidest ja slängist jne ning osta ingliskeelset kirjandust ja tellida perioodikat.

Kultuuriministeeriumi toetus oli suureks abiks kompetentsete esinejatega koolituspäevade läbiviimisel maakonna raamatukoguhoidjatele Kuressaares kohapeal ning üle-eestilise rahvaraamatukogude suveseminari korraldamisel.

Projektitoetused on olulised, sest tänu projektidele toimunud ettevõtmistele laieneb raamatukogu kasutajate ja koostööpartnerite ring ning avarduvad raamatukoguhoidjate täiendkoolitusvõimalused.

2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng

2018. aastal töötas Saare maakonna rahvaraamatukogudes 49 raamatukoguhoidjat, sh 19 keskkogus (2017 – 51, sh 20 keskkogus), koosseis 45,2 (2017 – 46,5).

Töölt lahkusid 2 töötajat (sh üks keskkogust ja teine Orissaare raamatukogust).

Täiskoormusega töötas 36 raamatukoguhoidjat (sh 16 keskkogus), koormusega 0,9 üks, 0,8 viis (sh 2 keskkogus), 0,75 kaks, 0,7 üks, 0,6 üks ja 0,5 koormusega 3 töötajat (sh 1 keskkogus).

Mustjala ja Võhma raamatukogu juhatajaks on üks ja sama inimene (kokku 1,0 koormusega). Ka Lümända ja Taritu raamatukogu tööd juhib üks ja sama inimene (samuti kokku 1,0 koormusega) ning samasugune töökorraldus on ka Eikla ja Kaarma raamatukogus, kus koormus kahe raamatukogu peale ühele töötajale on 1,0.

Saaremaa Vallavalitsuse 4.12.2018 korraldus, millega kinnitati Saare Maakonna Keskraamatukogu struktuur ja teenistukohtade koosseis, jõustub alates 1.01.2019. Selle korralduse alusel toimuvad muutused raamatukogude koosseisudes 2019. aastal.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

Lisa 1

2018. a olid koolituskulud maakonna raamatukogudes kokku 9383 € (sh 4142 € keskraamatukogus). Maakonnaraamatukogu poolt korraldatud koolituste maksumus kokku oli 4284 €.

Lisaks keskkogu poolt korraldatud õppepäevadele osalesid maakonna raamatukoguhoidjad veel järgmistel igapäevatööks vajalikke erialaseid ja üldkultuurilisi teadmisi pakkunud koolitustel:

Raamatukogundus

- ERÜ kõne- ja aastakoosolek „Raamatukogud kultuuris“ (ERÜ) 5 osalejat
- Eesti raamatukoguhoidjate XI kongress “Raamatukogu on vabamus” (ERÜ, Lääne-Virumaa Keskraamatukogu) 11 osalejat
- ERÜ lasteteeninduse toimkonna aastakoosolek ja lastekirjanduse aastakoosolek (Eesti Lastekirjanduse Keskus) 1 osaleja
- Üleriigiline lasteraamatukogu töötajate päev (Eesti Lastekirjanduse Keskus, ERÜ, Rapla Keskraamatukogu) 1 osaleja
- ERÜ maaraamatukogude suveseminar Valgamaal (ERÜ, Valga Keskraamatukogu) 3 osalejat
- Rahvaraamatukogude 38. suveseminar Saaremaal “Ürituse kavandamine, arendamine ja turundamine rahvaraamatukogus” (Saare Maakonna Keskraamatukogu, RR) 3 osalejat
- Raamatukoguhoidjate seminar (ETKA Andras) 1 osaleja
- Eesti Rahvusraamatukogu juubelikonverents (Eesti Rahvusraamatukogu) 1 osaleja
- International Visitors Leadership Program (IVLP) „21st Century Changemakers: Strengthening American Corners Programming in the Face of Global Challenges“ USA-s (USA Saatkond) 1 osaleja

Keel ja kirjandus

- “Laps kirjanduses 6: Milleks meile klassika?” (Eesti TA Underi, Tuglase Kirjanduskeskus, Eesti Lastekirjanduse Keskus) 1 osaleja
- Üle-eestilise lugemisprogrammi „Aitan lapsi raamatute juurde“ ettevalmistamise koolitus (Eesti Lastekirjanduse Keskus) 2 osalejat
- Emakeelepäev “Kas rahvuslik intelligents eemaldub eesti keelest?” (Eesti Rahvusraamatukogu) 1 osaleja
- Laimjala mail Henno Käo raamatute radadel, Deboora Vaarandi noorusmail, Asva linnusasulal ja viikingite külas (Sakla raamatukogu, Sakla Külaarengu Selts) 1 osaleja

- Apollo infopäev 1 osaleja
- Rahva Raamatu kliendipäev 1 osaleja

Kultuur, pärandkultuur, mäluasutused

- ERÜ Noorteklubi talveseminar „Sotsiaalmeedia turundus mäluasutustes“ 1 osaleja
- Hispaania keele algkursus (Edukontor) 3 osalejat
- Rahvuslikud vööd ja paelad (Kuressaare Ametikool, Anne Kolk) 1 osaleja

Turism

- Õppeekskursioon Saaremaa turismiettevõtetele (SA Saaremaa Turism) 1 osaleja
- Õppekursioon Viljandimaale, koolitus MTÜ-dele (Kodukant, Saaremaa Vallavalitsus) 1 osaleja
- Õppekursioon Ahvenamaale „Ahvenamaa avatud talud“ (MTÜ Saarte Koostöökogu) 1 osaleja
- Turismiasjaliste õppereis (SA Saaremaa Turism) 1 osaleja
- Looduse vahendamise kursus (Saarte Geopark) 1 osaleja
- Looduskaitsekuu matk „Terve Eesti“ (Keskkonnaamet) 1 osaleja
- Giidiõpe (Kuressaare Ametikool) 1 osaleja

Muu

- Saare maakonna siseturvalisuse nõukogu korraldatud ümarlaud, ülevaade ja arutelu turvalisuse teemadel (Saare maakonna siseturvalisuse nõukogu) 1 osaleja
- Kursus “Toimetulek konfliktidega” (Osilia) 1 osaleja
- Tekstiilide taaskasutus (Kuressaare Ametikool) 1 osaleja
- Digifotograafia (Tiit Tilk) 2 osalejat
- Nutiseadmete ABC (Nutiakadeemia, Marko Palm) 3 osalejat
- Näituste pealkirjade, teadete ja kuulutuste kujundamine vabavara baasil (Muhu Vallavalitsus, Ivar Äkke) 2 osalejat
- Personalitöötaja pädevuskoolitus (EMI Personalijuhtimise Keskus) 1 osaleja
- Isikuandmete kaitse seadus (Eesti Rahvusraamatukogu) 1 osaleja
- Tartu Ülikooli väärivate ülikooli loengud Kuressaares (MTÜ Oesel Studium):

Eesti kosmoses, huvitavat astronoomiast (Ene Ergma) 1 osaleja

Fäärid, Siber, Hawaii, Juu Jäab (Villu Veski) 1 osaleja

Sahara kõrb, rahvad ja kodusõjad (Ilmar Raag) 1 osaleja

EV 100. Eesti rahvus, keel ja maa (Toomas Kiho) 1 osaleja

Südamega südamest (Merle Starkopf) 1 osaleja

Kultuuripärandist, pärandkultuurist, pärimuskultuuri miljööaladeni (Jaan Tamm) 3 osalejat

Mälu ja väärikas vananemine (Tauri Tallermaa) 3 osalejat

Loodus meis ja meie looduses (Vladislav Koržets) 3 osalejat

Loomaaiad ja elurikkus (Mati Kaal) 3 osalejat

Pea asi on peaasi (Andrus Lehtmets) 3 osalejat

Tervislik toitumine vanemas eas (Rene Bürkland) 3 osalejat

Seente imeline maailm (Vello Liiv) 2 osalejat

Veebikursused

- Korrektne eesti keel (TÜ) 1 osaleja
- Inglise keele ja ettevõtluse e-kursus (MOOC) English for Business and Entrepreneurship by University of Pennsylvania 6 osalejat

2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Tabel 4

Koolituse aeg	Koolituse teema	Koolitaja	Koolituse maht/kestus	Raamatukogu hoidjate arv/ KOV-de arv	Eelarve/Koolituseks kulutatud summa
21.03.18	Elukestva õppe edendamise koostöös raamatukogudega Kohtume raamatukogus! Turunduse ja kommunikatsiooni võimalused raamatukogus	ETKA Andras Sirje Plaks Krista Visas Andres Kuusik	6 tundi	45/3	135
25.04.18	Ungari kirjandus	Reet Klettenberg	4 tundi	39/2	500
10-11.05.18	E-kodaniku juhendajakoolitus	BCS Koolitus, Eesti Rahvusraamatukogu	16 tundi	15/2	45
29.-30.05.18	E-kodaniku juhendajakoolitus	BCS Koolitus, Eesti Rahvusraamatukogu	16 tundi	15/2	45
31.05.-1.06.18	E-kodaniku juhendajakoolitus	BCS Koolitus, Eesti Rahvusraamatukogu	16 tundi	15/2	45
7.-13.07.18	Õppe- ja kultuuri-		40 tundi	17/1	2300

	reis Ungarisse				
28.09.18 Aste raamatu- kogus	Saaremaa valla kultuuri- poliitikast Eesti vaimse Kultuuri- pärandi nimistu 27. maaraa- matukogu hoidjate suvesemi- nar Ungari Rahvus- raamatu- kogu Uut kutsekva- lifikatsioo- ni taotlemisel Isikuand- mete kaitse seadus Saaremaal toimunud rahvaraa- matukogu de 38. suvesemi- nar	Heli Jalakas, Mihkel Tamm Agnessa Sepp Sirje Tarvis Urve Vakker Anu Vahter	4 tundi	29/2	135
6.11.18	XV kirjanike tuur Sõnaränd	Kirjanike Liit	2 tundi	16/1	-
Väljasõidud raamatukogude uute ruumide avamisele ja raamatukogude juubelitele					
14.03.11	Metsküla raamatukogu 90			17/1	140
4.05.18	Randvere raamatukogu 90			14/1	56
13.06.18	Laimjala raamatukogu uute ruumide avamine			16/1	62

20.06.18	Kihelkonna raamatukogu uute ruumide avamine	14/1	56
24.08.18	Abruka raamatukogu 90	9/1	27
26.10.18	Tornimäe raamatukogu 100	24/2	193
5.12.18	Valjala raamatukogu 135	26/2	545

Igati silmaringi avardavad – just koduloolisest aspektist – olid raamatukogude juubeliüritustel ning uute ruumide avamistel kuulnud ettekanded raamatukogude ja vastava piirkonna ajaloo kohta. Imbi Oolup andis ülevaate Metsküla kandi hariduselust, Mehis Tulk tutvustas Tornimäel oma raamatut „Foogt“, Mihkel Koppel rääkis Valjalas külamiljööst ja selle kiirest muutumisest ajas, Sulev Päeske tutvustas Jööri külamuuseumi jne.

Koolituspäevade kavandamisel arvestati nii raamatukoguhoidja kutsestandardi kompetentsinõuetega (e-teenused, eesti ja eri rahvaste kirjanduse tundmine, raamatukoguteenuse turundamine jne) kui ka raamatukoguhoidjate koolitussoovidega.

Väljaspool Saaremaad toimuvatel koolitustel ei käidud just palju. Mandril toimuvatest koolitustest sagedasemat osasaamist takistasid napid eelarvelised vahendid, ka suur ajakulu.

Seetõttu peavad maakonna raamatukoguhoidjad oluliseks, et õppepäevad toimuksid Kuressaares kohapeal. Väga rahul oldi keskkogu pakutud koolitusteemadega.

Lisaks teadmiste saamisele peetakse oluliseks ka umbes kord kuus koolituspäevadel kolleegidega kokkusaamist, suhtlemist ja kogemuste vahetamist.

Erialast abi probleemide ja küsimuste tekkimise korral said maaraamatukoguhoidjad keskkogu töötajatelt jooksvalt telefoni või e-posti teel. Kohapeal käisid pearaamatukoguhoidja ja komplekteerimisosakonna töötajad Kihelkonna raamatukogus nõustamas kogude puhastamise ja ringluse osas.

2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

LISA 2

Raamatukoguhoidjad esinesid ettekannetega erinevatel teemadel koolides, kirjandussõprade klubis, seltside koosolekutel, hooldekodudes, raamatukogude juubeliüritustel, rahvaraamatukogude 38. suveseminaril ning muudel üritustel.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Maakonna 49 raamatukoguhoidjast 22-l on kõrgharidus (sh 13 keskkogu töötajal). Raamatukogunduslik kõrgharidus on 14 töötajal (sh 9 keskkogu raamatukoguhoidjal).

Keskharidusega raamatukoguhoidjaid on maakonnas 27 (sh 6 keskkogu töötajat). Raamatukogunduslik keskharidus on 7 töötajal (sh 2 keskkogu töötajal).

Kutsevalifikatsiooni tunnistus on omistatud 31 maakonna raamatukoguhoidjale (sh 12 keskkogu töötajale).

2018. a läbis Hellamaa raamatukogu juhataja Eesti Rahvusraamatukogu juures kutseõppe koolituse I ja II mooduli.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

Helle Kesküla (Abruca) – Saaremaa Vallavalitsuse tänukiri
 Tiia Lätt – Saare maakonna 2018. a parim maaraamatukoguhoidja, auhinna „Aasta maaraamatukoguhoidja 2018“ nominent, ERÜ tänukiri
 Ülle Maimann, Kaie Niit (Kärla) – Kärla Põhikooli tänukiri, Kärla Lasteaia tänukiri
 Mai Paju – „Aasta lasteraamatukoguhoidja 2018“ nominent, ERÜ tänukiri
 Erika Pints (Liiva) – Muhu Lasteaia 2 tänukirja
 Janne Sepp (Pihtla) – Pihtla Kooli tänukiri
 Liia Uussaar (Metsküla) – Saaremaa Vallavalitsuse tänukiri
 Anu Vahter (Saare Maakonna Keskraamatukogu) – Saaremaa Vallavalitsuse tänukiri

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine

LISA 3

2018. aastal toimus muudatused järgmiste raamatukogude ruumide osas:

- Aste raamatukogu kolis lasteaia majast uutesse renoveeritud ruumidesse Aste klubi hoonesse.
- Eikla raamatukogu kolis samas hoones asuvas raamatukogule sobivasse ruumi.
- Kihelkonna raamatukogu kolis Kihelkonna kooli hoonesse.
- Laimjala raamatukogu sai renoveeritud ruumid sama hoone 1. korrusel.
- Lümända raamatukogu kolis ajutisele pinnale Lümända vanasse vallamajja. 1. novembril 2018. a alustati senise asukoha, Lümända keskusehoone, renoveerimist. Tagasi samasse hoonesse kolitakse plaanide kohaselt 1. septembriks 2019. a. Raamatukogule on ette nähtud ruumid hoone esimesel korrusel.

Remondivajadus:

- Abruca raamatukogu – seinte soojustamine ja reoveepuhasti ümberehitamine.
- Hellamaa raamatukogu – asub vanas suures amortiseerunud majas. Ruumid väiksed ja väga külmad. (Muhu valla ehitusspetsialist teeb eeltööd hoone renoveerimisprojekti tellimiseks).
- Laimjala raamatukogu – vaja korda teha osa raamatukogu põrandast, mis jäi remontimata.
- Leisi raamatukogu – põranda lakkimine.
- Pärsama raamatukogu – ühe ruumi parkettpõranda lihvimine.
- Randvere raamatukogu – vaja akende vahetamist, sanitaarremonti ja soojuspumpa.
- Tornimäe raamatukogu – vaja uuendada valgusteid.
- Võhma raamatukogu – vaja soojuspumpa.

2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele

Esimesel korrusel asuvatesse külaraamatukogudesse (neid on maakonnas 23) on kergema liikumispuudega inimestel ligipääs (vähemalt koos abistajaga) olemas. Kaldteed (sh ilma lävepakuta sissepääs kahes raamatukogus) saab kasutada 12 maaraamatukokku sisenemiseks.

Teisel korrusel asuvatesse külaraamatukogudesse on liikumispuudega inimestel sisenemine raskendatud. Selliseid raamatukogusid on praegu maakonnas 4 (Kaali, Pärsama, Tagavere, Tornimäe).

Varem 2. korrusel asunud Lümända raamatukogu saab 2019. aastal renoveeritavas keskusehoones ruumid 1. korrusele ja seega tagatakse pääs raamatukokku ka liikumispuudega inimesele.

Keskraamatukogu külastamine on liikumispuudega ja ka ratastooliga inimesel võimalik. Olemas on lift ja invatualetid mõlemal korrusel.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

Arvutitöökohti on maakonna raamatukogudes kokku 117, millest 67 arvutit kasutajate ja 50 raamatukogutöötajate käsutuses. Kokku on keskkogus 32 arvutit, millest 15 on kasutajaarvutid.

Uue lauaarvuti ostsid viis külaraamatukogu ning kaks külaraamatukogu soetasid sülearvutid. Keskraamatukokku osteti 1 sülearvuti, 1 lauaarvuti, 1 monitor ja 2 võõtkoodilugejat. Kümme külaraamatukogu kasutavad veel 5-10 aasta vanuseid arvuteid.

2018. a seisuga on keskraamatukogus kasutusel 25 rendiarvutit ja 11 -monitori, mis on renditud firmadelt Telia, Datagate OÜ ja MarkiTas.

3. Kogud komplekteerimine ja töötlemine

3.1 Komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavikud)

Komplekteerimispõhimõtted 2018. aastal ei muutunud. Komplekteerimise aluseks on Saare Maakonna Keskraamatukogu komplekteerimispõhimõtted, mille koostamisel on lähtutud järgmistest dokumentidest: SKR põhimäärus (Saaremaa Vallavolikogu 29.11.2018 määrus nr 1-2/62), Rahvaraamatukogu seadus, Rahvaraamatukogu töökorralduse juhend (kultuuriministri 12. juuli 2004. a määrus nr 9), Maakonnaraamatukogude nimetamine (kultuuriministri määrus, jõustunud 19.04.1997), Rahvaraamatukogudele riigieelarvest finantseeritavate kulude jaotamise kord (kultuuriministri 9. jaanuari 2015. a määrus nr 1) ja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu soovitusel kogude kujundamiseks rahvaraamatukogudele (23. juuni 2013).

Kõik maakonna rahvaraamatukogud komplekteerivad oma kogud keskraamatukogu kaudu.

Kogude täiendamisel oli endiselt esikohal Eesti autorite ja Eesti kohta ilmuva kirjanduse, samuti lastekirjanduse ning oma piirkonna kodulooliste trükiste soetamine. Olulisel kohal oli ka teatmeteoste ja teadmiskirjanduse ning väärt tõlkekirjanduse tellimine.

Külaraamatukogud saavad keskkogust tellimislehed tavaliselt kord nädalas, (enamasti siiski tihedamalt), millede põhjal teevad oma valikud ise, lähtudes oma rahalistest võimalustest ning arvestades oma raamatukogu teeninduspiirkonna eripära (kooli või lasteaia olemasolu, piirkonnas asuvad asutused, suvitajate soovid jne).

Keskraamatukogu koostab külaraamatukogude tellimuste alusel iga nädal koondtellimused (vahel ka tihedamalt), olles võrrelnud enne kolme hulgilao hindu. Tellimused tehakse hulgiladudest (Apollo, Rahva Raamat, Raamatu Kodu) ning otsetellimused kirjastustest ja kirjanikelt.

Teavikute saabumine Kuressaarde toimus tavaliselt tarnijate kulul, enamasti 1-5 korda nädalas.

Vajadusel tõi raamatupakid Tallinnast ära Kuressaare Linnavalitsuse auto või tellisime majandusvedude teenust AS-lt Tehtal. Tavaliselt ühildati teavikute transport näituste vms Tallinnast toomise või sinna tagasi viimisega.

Raamatupakkide toimetamise (reeglina üks kord kuus, mõnikord ka sagedamini) külaraamatukokku organiseerivad maaraamatukogude juhatajad ise.

Teavikute pidev järelkomplekteerimine maakonna külaraamatukogudele toimub paralleelselt jooksva komplekteerimisega.

Kokku saabus 2018. maakonna raamatukogudesse 13 110 (2017-12 943) teavikut, millest annetusi oli 1177 ehk 9% (2017-12%).

Ostetud teaviku keskmiseks hinnaks kujunes 2018. aastal 12,03 eurot (2017. a oli 12,52 eurot).

Saaremaa vald andis teavikute soetamiseks elaniku kohta 3,24 €, Muhu vald 2,48 €, Ruhnu vald 11,70 ja Kuressaare linn 1,31 €.

USA saatkonna toetus keskraamatukogu Ameerika teabepunktile teavikute (raamatud, perioodika) ostmiseks oli 1757 €.

Kogude ringlus maakonnas oli 0,7, keskraamatukogu kogude ringlus 1,0.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

Raamatute ostmiseks kulus maakonnas kokku 145 247 eurot, mis on 81,6% kogu komplekteerimissummast. Keskkokku soetati raamatuid 42 789 euro eest, mis on 87,1% keskkogu komplekteerimisrahadest.

2018. a tuli maakonna raamatukogudesse raamatuid juurde 12 821 eksemplari (2017 - 12 230 eksemplari), millest osteti 11 716 eksemplari (2017 - 10 721 eksemplari) ning 1105 eksemplari (2017 -1509 eksemplari) olid annetused. Maakonda juurdetulnud raamatutest oli 69,8% ilu- ja lastekirjandus ning 1,5% juurdetulnud raamatutest olid võõrkeelsed.

Keskkogu raamatufond suurenes 3225 eksemplari võrra (2017-3676 eksemplari), millest ostud olid 3061 eksemplari (2017-3300 eksemplari) ning annetusi 164 eksemplari (2017-376 eksemplari). Keskkokku ostetud nimetusi oli 2180.

Keskraamatukogu fondi lisandunud raamatutest 53,1% oli ilu- ja lastekirjandus. 5,8% juurdetulnud raamatutest olid võõrkeelsed. Ameerika saatkonna toetusega osteti 76 ingliskeelset raamatut, sh ilukirjandus ning enamasti ettevõtlust, turismi, majandust ja turundust käsitlevad teosed.

Keskmiselt osteti keskraamatukokku iga nimetust raamatuid 2 eksemplari. Väga nõutud ja populaarseid ilukirjanduslikke teoseid vahel 5 eksemplari ja enamgi.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Maakonnas tervikuna moodustasid perioodikale tehtud kulutused komplekteerimissummast 18%.

Perioodikat telliti maakonna raamatukogudesse 31 985 € eest, millest 3162 € (sh 376 € keskkogule) osteti kultuuriperioodikat.

Keskkogul kulus perioodika tellimisele 5937 eurot, mis 12,1% komplekteerimiskuludest.

Keskkogus oli võimalik lugeda 127 nimetust ajakirju ja 20 nimetust ajalehti nagu eelmiselgi aastal. Ameerika saatkonna toetusega osteti keskkokku 12 nimetust ajakirju (sh majandust, poliitikat, teadust, turismi ja popkultuuri käsitlevad ajakirjad).

Maaraamatukogudesse oli tellitud 3-34 nimetust ajakirju ja 2-10 nimetust ajalehti. Ruhnu raamatukogu ajalehti ei tellinud, kuna saarele jõuaksid need keerulise liikluskorralduse tõttu hilinemisega ja ebaregulaarselt.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Auviste ostud maakonnas (699 euro eest) moodustasid kogu maakonna komplekteerimissummast 0,4%. Keskkogus soetati auviseid 421 euro eest, mis on 0,8% komplekteerimisrahadest.

Auviseid tuli maakonna raamatukogudesse juurde 178 (2017-88), millest (2017-66) 109 olid ostud ja 69 (2017-22) annetused.

Keskkogusse lisandus auviseid 66 (2017-56), sh 48 ostud (2017-41) ja 18 annetused (2017-15).

Ühele maaraamatukogule osteti üks elektrooniline teavik.

Muid teavikuid lisandus maakonna raamatukogudesse 110, millest 107 olid ostud ja 3 annetused (2017-29). Keskkogu sai kokku 67 muud teavikut, millest 65 olid ostud ja 2 annetused. (2017. aastal oli keskkogu juurdetulek 18 muud teavikut).

Valdavalt on muud teavikud erinevad lauamängud, mis viimasel ajal on raamatukogude küllastajate hulgas osutunud väga populaarseks.

3.2 Inventuurid, mahakandmised

Inventuur viidi läbi Kärla, Laimjala, Liiva ja Torgu raamatukogus.

2018. aastal tegeleti pea kõigis raamatukogudes tõsiselt kogudega. Maakonna raamatukogudest kustutati 22886 raamatut (2017-10630 raamatut), sh 4653 eksemplari keskkogus (2017-1805).

Mahakandmisele läks 161 auvist, 7 elektroonilist teavikut ja 4 muud teavikut. Keskkogus auviseid, elektroonilisi ega muid teavikuid 2018. a ei kustutatud.

Kustutati 414 aastakäiku ajakirju, sh 12 keskraamatukogus.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

Aruandeaastal toimunud haldusreform veel oluliselt lugejateenindust ja raamatukoguteenuseid ei mõjutanud, küll aga juhtub see ilmselt järgnevatel aastatel.

Väliteeninduspunkte on kolmel külaraamatukogul – Laimjala, Pihla ja Sakla raamatukogul.

Omniva lepingulisena osutavad postiteenuseid 7 külaraamatukogu (Aste, Lümända, Mustjala, Salme, Torgu, Tornimäe ja Valjala).

Novembrikuus viisid maaraamatukogud vallavalitsuse kultuuri- ja spordiosakonna ettepanekul läbi lugejaküsitluse, eesmärgiga uurida lugejate rahulolu lahtiolekuaegadega. Kehtivate lahtiolekuaegadega oli rahul enamus küsitluses osalejatest.

Viiteistkümnes maaraamatukogus ja keskkogus on muusikakuulamise ja filmide vaatamise võimalus olemas, kuid aasta-aastalt on selle teenuse kasutamine enamuses raamatukogudes tugevasti vähenenud. Kuid Eikla ja Mustjala raamatukogus vaatavad lapsed päris sagedasti filme ning Laimjala raamatukogu külastajate huvi on muusikakuulamise vastu tõusnud. Põhjus võib raamatukogu juhataja hinnangul olla selles, et raamatukogu sai vinüülplaadimängija ning juhataja tõi raamatukokku isiklikke vinüülplaate, mida õpilased kuulavad päris huviga.

Sakla raamatukogus on võimalik kasutada kangastelgi ja rentida õmblusmasinat.

Keskkogu hakkas uuenenud kodulehe kaudu pakkuma lugejatele võimalust pikendada raamatute tagastamistähtaega, esitada päringuid ja teha reserveeringuid.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine.

Maakonnas on avalikule teabele juurdepääsuks kasutajate käsutuses 67 arvutit (sh 15 keskkogus). Kolmel külaraamatukogul ei ole WIFI leviala.

Maaraamatukogudes on üldiselt internetipunktide arvutite kasutamine vähenenud, mõnes raamatukogus jäänud siiski ka samaks. Peamised külastajad on vanemad inimesed, kes tihti

vajavad abi internetis toimingute tegemisel ning lapsed, kes veedavad vaba aega. Elavam on internetipunktide külastamine suvekuudel, kui Saaremaad külastavad turistid ja puhkajad.

Internetipunktide kasutajad külastasid põhiliselt internetipanka, sotsiaalmeedia kanaleid, infoportaale, ajalehtede võrguväljaannete lehekülgi, osteti praami- ja lennupileteid, otsiti infot vaatamisväärsuste kohta, digiallkirjastati dokumente jne. Raamatukogu arvuteid kasutatakse ka siis, kui on vaja midagi välja printida.

Kärla, Sakla ja Tornimäe raamatukogus on internetiarvutite kasutajate hulk veidi kasvanud. Tornimäe raamatukogu juhataja hinnangul on selle põhjuseks ilmselt kasutajaarvuti saamine raamatukokku. Varasemal ajal kasutasid külastajad vajadusel töötaja arvutit. Kärla raamatukogule aga on ilmselt külastajaid juurde toonud kvaliteetse värviprinteri soetamine.

Keskraamatukogu internetipunkti külastusi oli 2018. aastal 21 471, mis on 2,9% rohkem kui eelmisel aastal. Kuressaare linnas on väga vähe võimalusi koopiasteenuste saamiseks, printimiseks, skaneerimiseks või ID-kaardiga toimingute teostamiseks. Seetõttu on keskkogus nende teenuste osakaal aasta-aastalt vähehaaval kasvanud.

4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused

- Maakonna elanike arv vähenes 2018. aastal 183 inimese võrra. Raamatukogude kasutajate hulk aga on väheke kasvanud. Saare maakonna elanikest kasutas raamatukogude teenuseid 35,7% (2017 - 34,5%), keskraamatukogu hõlve oli 43,3% (2017 - 41,6%).
- Laenutusi elaniku kohta oli maakonnas 8,5 (2017 - 7,4), keskraamatukogus 9,5 (2017 - 7,6).
- Laenamissagedus maakonna raamatukogudes kokku 23,9 (2017- 21,5), keskkogus 22,1 (2017 - 18,4).
- Maakonna raamatukogude kojulaenutustest 80,6% olid raamatud, 19,2% perioodika ja 0,2% auvised. Keskkogus kojulaenutustest 98,5% raamatud, 1,2% perioodika ja 0,3% auvised.
- Ilukirjanduse osakaal kojulaenutuste hulgas on kasvanud. 2018. a oli 60,4% kojulaenutustest ilukirjandus (2017 – 59,9%), keskkogus oli ilukirjanduse osakaal 67,9% (2017 – 67,6%)
- Kojulaenutustest moodustas võõrkeelne kirjandus 0,9%, keskkogus 2,0%.

Tabel 5

Raamatu- kogu	Lugejad 2017	Lugejad 2018	Muutus (+-)
Linna/maak. rmtk	11771	12115	+344
Sh keskk	5684	5816	+132

Raamatu- kogu	Külastused 2017	Külastused 2018	Muutus (+-)	Virtuaal- külast. 2017	Virtuaal- külast. 2018	Muutus (+-)
Linna/maak. rmtk	197660	197071	-589	41556	37939	-3617
Sh keskk	111025	109064	-1961	15850	14300	-1550

Raamatu- kogu	Laenut-d 2017	Laenut-d 2018	Muutus (+-)	Päringud 2017	Päringud 2018	Muutus (+-)
Linna/maak. rmtk	252921	289407	+36486	4194	4748	+554
Sh keskk	104376	128329	+23953	2573	2827	+254

Tabelis märgib laenutuste number kojulaenutusi ning kohalikesutuse laenutusi kokku. Laenutustest moodustasid kojulaenutused 83,6%, keskkogus 77,9%.

Kojulaenutuste arv on vähenenud 1,3%, keskkogus 1,7%. Laenutuste üldarvu tõstab aga märkimisväärselt kohallaenutuste arv, mis on väga palju kasvanud. Tõenäoliselt on kohallaenutusi hoolikamalt registreeritud ja kindlasti annab kõige olulisema panuse nüüdsest perioodika kohapeal kasutamise arvestamine kohallaenutusena.

2018. aasta oli eriline selle poolest, et külaraamatukogude ja keskkogu raamatulaenutuste edetabelis olid esindatud mitmed kohalikud autorid (Adena Sepp, Katrin Pauts ning Saaremaaga seotud Harry Raudvere ja Eet Tuule). Tõeline staar oli aga Katrin Pauts, kelle seni ilmunud kuuest raamatust jõudis laenutuste edetabeli tippu lausa viis.

Saare maakonna külaraamatukogudest (29 raamatukogu kokku) enim laenutatud raamatud 2018

Pealkiri	Autor	Laenutusi
Öömees	Pauts, Katrin	213
Hull hobune	Pauts, Katrin	205
Minu Muhumaa	Pauts, Katrin	159
Hüüdnimi Eestlane - 1	Raudvere, Harry	156
Tulekandja	Pauts, Katrin	155
Sõbrad ja hallikirju koerake	Tohvri, Erik	154
Põletav küünlaleek	Sepp, Adena	152
Eraku eksitus	Tuule, Eet	150
Elu pöördelised hetked	Sepp, Adena	146
Serafima ja Bogdan	Afanasjev, Vahur	138

Saare Maakonna Keskraamatukogust 2018. a enim laenutatud raamatud

Pealkiri	Autor	Laenutusi
Tulekandja	Pauts, Katrin	118
Politseiniku tütar	Pauts, Katrin	116

Hull Hobune	Pauts, Katrin	112
Rehepapp, ehk, November	Kivirähk, Andrus	109
Minu Muhumaa	Pauts, Katrin	109
Sirli, Siim ja saladused	Kivirähk, Andrus	103
Öömees	Pauts, Katrin	99
Timm Thaler ehk müüdnud naer	Krüss, James	98
Sipsik	Raud, Eno	94
Kunksmoor	Pervik, Aino	90

Infopäringud

Päringuid esitati 2018. a kogu maakonna raamatukogudes kokku 4748, sh 2827 keskkogus. Valdavalt olid need teemapäringud. Rohkem küsiti käsitöö, erinevate reisisihtkohtade, ajaloo, juhtimise, sotsiaaltöö, õigustemaatika jne kohta.

Huvitavamad päringud: Vabadussõja monumendid, mustika ja jõhvika kasvatamine koduaias, kunstnikud ilukirjanduses, laste tööhõive, koeensüüm Q10, muhu murre, verandad, geenidoonorlus, meeste psühholoogia, Anseküla leinatanu muster, kangastelgede ülespanek, peakatted 1950.-1960. aastail, islami usu eri suunad, kooli jõulupidu (1930., 1950., 1980. aastad), erinevad "Pähklipureja" variandid, Eesti mehed nõukogude sõjaväes, nõukaaegsed vahvlireseptid jne.

4.3 RVL teenindus

Maakonnas tervikuna said raamatukogud RVL-i teel kokku 1540 tellimust (2017 - 1055). Teistelt telliti 1590 eksemplari (2017 – 1309).

Keskkogust telliti 572 eksemplari (2017 – 511). Peamiselt oli tegemist maakonnasisese RVL-ga, mis toimusid läbi Riksi. Maakonnasisese RVL-i puhul korraldati raamatute kättesaamine ja tagastamine raamatukogutöötajate vahendusel või sõprade-tuttavate abiga.

Keskkogu tellis raamatuid peamiselt kõrgkoolide ja mandri suurematest raamatukogudest. 2018. a lisandusid koostööpartnerite hulka Eesti Pedagoogika Arhiivmuuseum ja Kaitseväge Peastaabi raamatukogu.

Keskkogu poolt telliti ja ka saadi 2018. a 38 eksemplari (2017 – 89).

4.4 Laste- ja noorteteenindus

4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine

Laste- ja noorsookirjanduse komplekteerimispõhimõtted ei muutunud. Eelistatakse eesti algupärast laste- ja noorte- ning teadmiskirjandust ja väärt tõlkekirjandust.

Komplekteerimisel arvestatakse võimalusel nõudlusega nii kohustusliku kirjanduse kui menuraamatute osas ja tehakse järelkomplekteerimist soodsamate hindade korral. Suurendati kohustusliku kirjanduse hulka sattunud raamatute eksemplaarsust.

Saare maakonda osteti laste- ja noorsookirjandust kokku 914 nimetust (2017-795) ja 3034 eksemplari (2017-2444) (sh lastekirjandust 777 nimetust (2017-689), kokku 2494 eksemplari

(2017-2045) ning noorsookirjandust 137 nimetust (2017-106), kokku 540 eksemplari (2017-399). Ostud sisaldasid nii 2018. a ilmunud laste- ja noorsooraamatuid kui ka järelkomplekteeritud teoseid.

Annetustena sai Saare maakond laste-ja noorsookirjandust 2018. aastal juurde 115 nimetust, kokku 125 eksemplari.

Saare Maakonna Keskraamatukogu lasteosakonda osteti 2018. aastal laste- ja noorsooraamatuid 496 nimetust (2017-583) ja 662 eksemplari (2017-723). Lastekirjanduse osa (ilukirjandus ja teadmiskirjandus kokku) oli sellest 440 nimetust (2017-510), kokku 563 eksemplariga (2017-640). Noorsookirjandust (ilukirjandus ja teadmiskirjandus kokku) osteti 56 nimetust (2017-73), kokku 99 eksemplari (2017-83). Annetustena saadi laste- ja noorsookirjandust keskkogu lasteosakonda juurde 15 nimetust ja 15 eksemplari.

4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine

Tabel 6

Rmtk	Lug-d 2017	Lug-d 2018	Muutus (+-)	Külast-d 2017	Külast-d 2018	Muutus (+-)	Laenut 2017	Laenut 2018	Muutus (+/-)
Linna/ma ak. rmtk	2588	2662	+74	42507	42142	-365	24203	25533	+1330
Sh keskk	1078	1061	-17	19085	19403	+318	7906	7495	-411

Tabelis märgib laenutuste number kojulaenutusi ning kohalikes raamatukogudes laenutusi kokku.

Laste laenutustest moodustasid kojulaenutused 82,6%, keskkogus 98,5%.

4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine

Maakonna lugejate üldarvust 22% (2017-22%) olid lapsed. Laste külastused moodustasid kõigest külastustest 21,4% (2017-22%) (2016 – 20%) ning laenutused 8,8% (2017-9,6%) (2016 – 10,2%).

Keskraamatukogu lugejatest olid 18,2% lapsed (2017 -19%). Keskkogu laste külastuste hulk moodustas 17,8% külastuste üldarvust (2017 -17,2%). Laste laenutusi oli 5,8% (2017-7,6%).

Raamatukogutöötajate hinnangul on laste lugemisharjumuste kujundamise peamiseks eeldusteks lapsi köitvate teavikute olemasolu raamatukogus, erinevate kirjandusürituste ning lastekirjanduse ja -kirjanike tutvustamiseks näituste ja väljapanekute korraldamine ning seda mitte ainult raamatukogus. Oluline on ka minna laste juurde kooli või lasteaeda. Väga tähtis on koostöö kohaliku kooli, lasteaia ja lapsevanematega.

Orissaare raamatukogu lastetöötaja nendib, et tihe koostöö lasteaia ja lapsevanematega, kuna lasteaialapsed jõuavad raamatukokku ning toovad vanemadki lugema. Uuemad ja huvitavamad kirjandust püütakse ka lugemisnimekirjadesse soovitada. Mõni õpetaja on selles suhtes avatum kui teine.

Lastele pakuvad huvi kohtumised kirjanikega. Tavaliselt tõuseb külas käinud autorite raamatute laenutuste arv.

Lugemisprojektiga „Meie väike raamatukogu“ liitus Pihla raamatukogu.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused

vt LISA 4

Maaraamatukogudel, mille teeninduspiirkonnas ei ole kooli ega lasteaeda (selliseid raamatukogusid on maakonnas 11), on laste lugemishuvi tõstmiseks erinevate ettevõtmiste korraldamine väga keeruline. Lapsed on erinevas vanuses, käivad erinevates koolides, koju jõuavad erinevatel aegadel.

Lastele ja noortele korraldatud ettevõtmiste põhiteemad maakonnas olid: kalendritähtpäevad, kultuuripärandiaasta, EV 100, emakeelepäev, sõbrapäev, eesti ja välisautorite lastekirjandus ning kodupaiga kultuur ja loodus. Lastele esinesid kirjanikud Aidi Vallik (keskkogu, Kärla, Lümända, Salme, Valjala), Andrus Kivirähk (keskkogu), Kadri Lepp (Aste, Lümända), Ene Sepp (keskkogu) ning Liiva raamatukogus Liis Auväärt ja raamatuillustraator Karin Raud. XV kirjandustuuri Sõnaränd raames kohtusid lastega keskkogus ja Aste raamatukogus Reeli Reinaus, Heiki Vilep ja Kerttu Soans.

Lasteürituste organiseerimisel tehti koostööd koolide, lasteaedade, noortekeskuste ja teiste asutustega.

Abruka raamatukogu oli nagu varasematelgi aastatel lastele looduse vahendajaks korraldades lastele looduslaagri.

Hellamaa raamatukogus olid Muhu Põhikooli kodulootunnid ning Sakla raamatukogu korraldas lastele 10 üritust seoses projekti “Lapsed ja rahvapärinus” raames.

Laimjala raamatukogu kahest viktoriinist võtsid osa Kahtla Lasteaed-Põhikooli lapsed. Viktoriinide teemaks olid raamatute pealkirjad. Raamatukogu juhataja lõi paberist välja hulga sõnu, millest tuli moodustada raamatute pealkirjad ja leida ka raamatu autor. Kasutada sai ainult raamatukogu, nutiseadmed olid keelatud. Lapsed olid jaotatud 2 võistkonda ja kes rohkem pealkirju ja autoreid kokku sai, oli võitja. Lahendamisse olid kaasatud ka lastega koos olnud õpetajad

Laimjala raamatukogus said lapsed ka peale kooli koos raamatukoguhoidjaga mängida vanu mängu ja lahendada mõistatusi. Mõistatused olid koostatud enamasti raamatutegelaste põhjal. Kirjelduste järgi pidid lapsed ära tundma raamatu või mingi tegelase. Selline võistu ära arvamine meeldis lastele väga.

Lümända raamatukogu korraldas orienteerumismängu lastele sealse piirkonna lastekaitsepäeva ettevõtmiste ühe osana, Valjala raamatukogu 4. klassile projektipäeva raamatukogus.

Lõbusaim ettevõtmine Orissaare Gümnaasiumi algklassiõpilastele oli Orissaare raamatukogu lastetöötaja Marlin Pärna korraldatud Krõllipidu, millele eelnesid tunnid klassides, kus ta tutvustas Ellen Niitu ja tema loomingut. Krõllipeol oli viktoriin Ellen Niidu elu ja loomingut

kohta. Noorte näitlejate esituses sai näha katkendit Krõlli raamatust, teha krõllivempe, tantsida ja lauda.

Keskraamatukogu lasteosakond korraldas seoses Eesti Vabariigi sünnipäevaga käekirjavõistluse ning ettelugemisvõistluse, mille puhul etteantud tekstid olid seotud Eestiga.

Veel sidusime erinevaid žanre – nagu kirjandus, kunst ja muusika. Palju oli keskkogus kunstinäitusi, kus lastele anti iseseisev rühmatöö, leidmaks piltidelt Eestiga seostuvaid detaile. Katsetasime uue asjana lasteosakonnas ka mänguasjavahetust, mis vähesel määral toimus, kuid siiski mitte ootuspäraselt.

2018. aastal kasvas oluliselt keskkogu laste lugemissaali külastamine. Raamatukogu sisustas laste vaba aega, pakkudes erinevaid tegevusi. Koos raamatukoguhoidjaga sai lauamänge mängida ja meisterdada. Tehti helkureid, volditi ja vilditi kuusepuid, valmistati jõulukaarte jne. Meisterdamas käisid erineva vanusega lapsed, ja tihti ka nende vanemad.

Keskkogu laste lugemissaali saime lisaks ühe mängimiseks mõeldud arvuti, mis tõi samuti raamatukokku lapsi juurde. Ajaveetmise kohana leiti lugemissaal üles ka perede ja noorte poolt, kes veetsid aega lauamänge mängides.

Tore oli ka see, et mõned koolid soovisid oma tunde läbi viia raamatukogus, kaasates ka raamatukoguhoidja koolitunni teemasse.

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Tabel 7

Koduteenindus	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Abruka	33	1	1
Eikla	22	1	4
Hellamaa	12	1	3
Kaarma	36	1	2
Laimjala	82	1	6
Metsküla	21	1	3
Mustjala	6	1	3
Pihtla	6	1	2
Sakla	12	1	12
Taritu	3	1	2
Tagavere	7	1	4
Tornimäe	35	1	4
Võhma	6	1	3

Koduteenuseks oli raamatute ja ajakirjade laenutamine. Seda pakkusid eakatele ja puutega inimestele raamatukogutöötajad ise või toimus see koduhooldusega tegelevate valla sotsiaaltöötajate vahendusel.

Kärla raamatukogu teeninduspiirkonnas asub hoolekandeesutus Sõmera Kodu, kus elavad vaimupuudega ja psüühiliste häiretega inimesed, kellest osa on ka raamatukogu lugejad. Psüühilise erivajadusega isikud, kui neile on määratud eestkostja, saavad laenutada ainult eestkostja nõusolekul.

Tabel 8

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
Kallemäe Kooli Kuressaare filiaal	1	24
Kuressaare Perekodu	1	12
Muhu Hooldekeskus	1	24
Pärsama Hooldekodu	1	20

Keskkogu korraldas erivajadustega laste rühmadele raamatukogu lasteosakonnas 2 sündmust. Lastele kutsuti esinema vastavate oskuste ja teadmistega inimesed. Kallemäe kooli filiaali lastele korraldati muinasjutuhommik ja Kuressaare Perekodu lapsed said mängida keskraamatukogu vabatahtliku Ly Saare ja tema teraapiakoera Miaga.

Kord aastas täiendavad keskkogu lasteosakonna töötajad uute raamatute ja mängudega Kuressaare haigla lasteosakonna raamatukarusselli.

Hellamaa raamatukogu juhataja rääkis Muhu Hooldekeskuses Hellamaa raamatukogust ja andis ülevaate uuematest raamatutest. Leisi raamatukogu juhataja tutvustas Pärsama Hooldekodu elanikele kadripäevakombeid.

Randvere raamatukoguga ühes hoones asuvas tööõppekeskuses käivad erivajadustega inimesed, kellega raamatukogu juhataja vahel viib läbi üritusi (ettelugemine, joonistamine, koos laulmine).

4.6 Raamatukogu kui kohalikkude pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond

Raamatukogud püüavad jätkuvalt oma piirkonna kultuurielus aktiivselt kaasa lüüa ja seda ergastada.

2018. aastal oli maakonna raamatukogudes kokku 574 näitust ja väljapanekut (2017 – 538), sh keskkogus 70 (2017 – 61) ning toimus 463 üritust (2017 – 422), sh keskkogus 59 (2017 – 82) Erinevatest üritustest võttis osa 13352 inimest, sh 1731 osales keskkogu poolt korraldatud ettevõtmistes.

Raamatukogudes eksponeeritud näitused ja väljapanekud olid enamasti pühendatud kirjanike, kunstnike ja teiste väljapaistvate inimeste juubelitele, rahvakalendri tähtpäevadele, pärandkultuurile, 100-aastasele Eesti Vabariigile, oma paikkonna ajaloole jne. Olid kogukonna käsitöömeistrite valmistatud toodete väljapanekud. Mitmes raamatukogus sai vaadata projekti „Kunst raamatukokku“ raames koostatud näitusi (Karin Kreegi isikunäitus Salme raamatukogus jt). Pihtla raamatukogus oli väljas kohaliku harrastuskunstniku Riina Saare maalinäitus „Minu Saaremaa“.

Keskkogus eksponeeritud näitustest olid mahukamad Kuressaare Ametikooli kaks õpilaste keraamikanäitust, Viive Noore „Armastuse puu“, Itaalia illustraatori Glenda Sburelini isikunäitus ja neli huvitavat nukunäitust: „Siiri Talli nukud“, „Lotte lood ja nukud“, „Waldorfnukud erakogudest“ ja „Larissa Alas – nukkude looja“. Ameerika Suursaatkonna vahendusel jõudsid keskkokku järgmised näitused: Juudi-Ameerika pärandikuu näitus, "Ameerika traditsioonid - Halloween", "Ameerika rahvuspargid", Tänapäeva traditsioonid", "Martin Luther King" jt.

Kirjandusüritused, kohtumised kirjanikega ja raamatuesitlused

ERÜ maaraamatukogude sektsiooni üleskutsega kinkida Eesti Vabariigile sünnipäevaks 100 tundi ettelugemist ühines 22 raamatukogu (Abruka, Eikla, Hellamaa, Kõrkvere, Leisi, Liiva, Lümända, Metsküla, Mustjala, Orissaare, Pihtla, Pärsama, Randvere, Ruhnu, Sakla, Salme, Sandla, Tagavere, Taritu, Torgu, Tornimäe, Võhma). Saarlased, muhulased ja ruhlased lugesid veebruaris üksteisele ette 884 minutit ehk 14 tundi ja 44 minutit.

Hellamaa raamatukogu osales lugemisketis Hansenist Tammsaareni.

Abruka raamatukogus oli Hillar Lipu raamatu „Meri aitab elada“ esitlus ja autogrammitund, Leisi raamatukogus Annes Meistri luulekogu ning keskkogus Maire Meldre raamatu „Küpsetame hea tujuga“ esitlus.

Raamatukogude külalisteks olid kirjanikud Adena Sepp (Laimjala, Salme), Aidi Vallik (keskkogu, Kärla, Lümända, Salme, Valjala), Andrus Kivirähk (keskkogu), Kadri Lepp (Aste, Lümända), Ene Sepp (keskkogu) ja Merily Porovart (Taritu, Tornimäe). Liiva raamatukogus kohtusid lugejatega Liis Auväärt ja raamatuillustraator Karin Raud.

XV kirjandustuuri Sõnaränd raames esinesid keskkogus ja Aste raamatukogus Reeli Reinaus, Heiki Vilep ja Kerttu Soans.

2018. aasta oli rikas raamatukogudes toimunud luulesündmuste poolest.

Merily Porovart tutvustas oma esimest luulekogu „Las lendan ma“ keskraamatukogus ja Orissaare raamatukogus. Orissaare raamatukogus ja keskkogus lugesid oma luulet Saaremaa autorid Sigrid Osa, Hugo Högström ja Arnek Grubnik. Keskkogus toimunud muusikalisel luuleõhtul „Maailmalõpu kohve“ esinesid Krafinna, Kaupo Vipp ja ansambel Küi.

Keskkogus oli „Eesti 100 luuleraamatut“ sarja kuue Saaremaa autori luuleraamatute esitlus (Almi Tugev, Sigrid Osa, Annes Meister, Nelle Ognesson, Merily Porovart, Hugo Högström) ning muusika- ja luuleõhtu „Valitud elud“ Triin Soometsa ja Tiit Borni esituses.

Salme raamatukogus tuli esitamisele kohalike autorite värssidel põhinev "Värsiring ümber Sörvemaa".

Orissaare raamatukogus toimusid mitmed kirjanike juubelitähtpäevadele pühendatud kirjandusõhtud. Saarlasest kirjandusteadlast Aarne Vinkelit meenutati tema 100. sünniaastapäeval. Silvia Rannamaa 100. sünniaastapäeva tähistati „Kadri“ ja „Kasuema“ ülelugemisega ja loetu üle arutlemisega. Lehte Hainsalu 80. sünnipäeva puhul andsid Orissaare raamatukogu töötajad ülevaate autori loomingust ja elukäigust.

Teemaõhtul „Naaber peab sünnipäeva. Läti 100“ tutvustasid Orissaare raamatukogu töötajad naaberriiki üldiselt, andsid ülevaate läti kirjandusest, räägiti ka toidust. Vahepaladeks kõlasid läti laulud ning anekdoodid eestlastest ja lätlastest.

Keskkogus toimunud kohtumisõhtul „Eesti naine meedias ja kunstis“ esinesid Aita Kivi ja Matti Pärk.

Abruka raamatukogu juhataja korraldas 2018. a Abruka looduse ja kultuuriloo tutvustamiseks Abrukal 13 kirjanduslikku loodusmatka.

EV 100 pühendatud sündmused, kohalikku pärandit tutvustavad ja jäädvustavad ettevõtmised

Sakla raamatukogu juhataja osales üleriigilises käsitööprojektis „Lapivaip Eesti Vabariik 100“. Praegu rändab näitus mööda Eestit ja selle lõpp-peatus on Eesti Rahvamuuseumis.

Koostöös Sakla Seltsiga võttis Sakla raamatukogu osa rahvusvahelisest mardijooksmise projektist "Märka Marti", aitas organiseerida väarikatele seltsi liikmetele pingi avamise, roopillide valmistamise õpitoa ning traditsioonilise Sakla saialaada. Valjala Põhikooli õpilastele korraldati pärimuslaager. Sakla raamatukogu juhataja viis läbi ka projekti „Lapsed ja rahvapärimus“.

Hellamaa raamatukogus esines koos folkloorirühmaga „Uijee“ muusikapedagoog, mitmete muusikakollektiivide juht ja pärimuskultuuri kandja Leena Peegel, oli kohvihommik teemal „Muiul nagu Muhu hunt“. Muhu Põhikooli kodulootunnid toimusid Hellamaa raamatukogus.

Hellamaa raamatukogu juhataja osales Eesti saarte pärimuspäevade korraldusmeeskonnas ja Muhu Põhikoolis koos Muhu Pärandkooliga „Pähklipureja“-teemalises projektis ning muhukeelse aabitsa ettevalmistamisel.

Metsküla külas elab siiani sokujooksmise traditsioon, mida näidati ka ETV-s. Metsküla raamatukogus oli detsembri lõpus näärrikommete õpituba, kus õpetati tegema õlenukke, näärisokkusid ja verivorsti.

Leisi raamatukogus tutvustas Irja Aardam erinevaid muusikariistu ja mängis neil lugusid. Taritu raamatukogus tähistati küünlapäeva, Aste raamatukogus oli luutsinapäevale pühendatud üritus, Torgu raamatukogus vestlusring kohalikust kultuurist ja pärimuskultuurist.

Pihtla raamatukogu juhataja kogus inimestelt vanu külavahelaule erinevate ümberkaudsete külade kohta ning hankis lugejate jaoks raamatukokku kaks kohalikke olusid käsitlevat uurimistööd (Minni Saaper „Looduslikud pühapaigad Pihtla piirkonnas“, Mariliis Albert „Pärandkultuuriväärtused Sutu külas“).

Salme ja Torgu raamatukogus oli kohtumine murdekeelse “Sõrulase aabitsa” tegijatega, kus autorid rääkisid aabitsa valmimisest, sõrve murdest ja selle säilitamisest.

Sandla raamatukogus räägiti Püha kihelkonna inimestest, kelle kohta oli toodud materjali Ingrid Rütli raamatus „Saaremaa laule ja lugusid“.

Liiva raamatukogus meenutati kirjameest ja pärandihoidjat, Muhu Keskkooli asutajat Vassiili Randmetsa (1900-1984).

Laimjala raamatukogu juhataja osales Laimjala Aeruramm 5 korraldamises ja läbiviimises, koostades ja läbi viies ühes kontrollpunktis kultuurilis-kirjandusliku viktoriini ja oskustegeluse ning aitas kaasa Laimjala Valsi läbiviimisele.

Raamatukogud andsid oma panuse ka külapäevade (Abruca külapäev „Tark küla“) ja talgute korraldamisse (Abruca, Sakla, Hellamaa).

Kontserdid

Rahvusvahelisel muusikapäeval esines keskkogus Jarmo Moilanen marimbal.

Kõrkvere raamatukogu koos Kõrkvere Seltsiga korraldas „Augustiõhtu kohviku“, kus muusikalist meeleolu pakkusid Kalle Sepp ja Mikk Tammepõld.

Muud loengud ja kohtumised

Orissaare raamatukogus rääkis kinobussi pealik Mikk Rand Ecuadorist ja Colombiast, kuhu teda viis filmiprojekt “Living legends”.

Hellamaa raamatukogus oli külas näitleja Marian Heinat, keskraamatukogus Piret Rauk Kuressaare Linnateatrist.

Keskkogus toimunud vestlusingis rääkisid huvilistele esperanto keelest Kuressaare esperantistid Vjatšeslav Hromov ja Boris Nikolajev ning külalised Perla Martinelli Itaaliast ja Giorgio Silber Šveitsist.

Klubiline tegevus

Pihtla raamatukogus käivad koos ristsõnade lahendajad, Valjala raamatukogus mälumänguharrastajad, Eikla raamatukogus naiskodukaitsjatest koosnev seltskond, kelle eesmärgiks on heategevus ning seoses sellega heategevusoksjonite tarvis erinevate esemete valmistamine ja hankimine. Käsitööhuvilised saavad kokku Eikla ja Metsküla raamatukogus.

Tegevust jätkas Salme keskpäevaklubi, mille üks eestvedajatest ja ettevõtmiste korraldajatest on Salme raamatukogu juhataja Maie Alas. Esinema kutsutakse külalisi ja lektoreid nendest valdkondadest, mis klubi liikmetele huvi pakuvad. 2018. a räägiti ohutusest meie igapäevaelus, külas oli Naiskodukaitsse Saaremaa ringkonna esinaine Mare Kirr, kohtuti kohaliku teenuskeskuse töötajatega, Arvo ja Kadri Kullapere esinesid teemal „Saared muutumas ajas“.

2018. aasta oli Orissaare kirjandussõprade klubile juba 15. tegutsemisaasta. Kirjandusüritustel on läbi viidud teemaõhtuid juubilaridest, loetud nende loomingut, samuti kohtunud kirjanikega ning teiste huvitavate inimestega. Tähistatud on rahvakalendri tähtpäevi. Kokku saadakse enamasti kord kuus. Osa üritusi toimub ainult koos kirjandusklubiga. Näiteks 2018. a klubi liikmete reis Laimjala kandi kultuuriloolistesse paikadesse. Enamusest ettevõtmistest ja kohtumistest on aga kõigil soovijail võimalik osa võtta. Raamatukogu töötajad on korraldajad, eestvedajad ja osalejad.

4.6.1 kohalikul tasandil

Kohalikul tasandil tegid raamatukogud koostööd kohalike omavalitsuste, oma piirkonna teenuskeskuste, rahvamajade, koolide, lasteaedade, muuseumide, noorte- ja külakeskuste ning teiste asutustega, samuti vabatahtlike, seltside ja MTÜ-dega ning teiste maakonna raamatukogudega.

Raamatukoguhoidjad leiavad, et toredate ja meelde jäävate kultuurisündmuste korraldamise üheks eelduseks on väga hea koostöö erinevate partneritega. Suuremad ettevõtmised piirkonnas saavad ikka teoks ühiselt tegutsedes. Raamatukogutöötajad osalesid ka 2018. a erinevate kohalike ürituste ettevalmistamisel (rahvakalendri tähtpäevad, jaanipäev, Eesti Vabariigi aastapäev, talgud, laadad, külade kokkutulekud jne), olles tihti eestvedajateks.

Keskraamatukogul jätkus endistviisi kohalikul tasandil meeldiv koostöö erinevate Kuressaare linna asutuste – Kunstikooli, Kuressaare Muusikakooli, Kuressaare Ametikooli, Vanalinna Kooli, TalTech Kuressaare Kolledži, MTÜ-ga Oesel Studium, Kuressaare Avatud Noortekeskusega Noortejaam, mõlema gümnaasiumi ning linna lasteaedadega. Samuti Saaremaa Vallavalitsuse, Saaremaa Muuseumi, Saare Arhiivraamatukogu, Kuressaare Kultuurivara, Raadio Kadi, AS-ga Overall Eesti ning kohalike ajalehtedega Saarte Hääl ja Meie Maa.

4.6.2 riiklikul tasandil

Eesti Kultuuriministeerium – maakonna koolitusprojektid, Hasartmängumaksu Nõukogu toetusel laste ja noorteprojektid
 ERÜ – koolitused, seminarid
 Eesti Lastekirjanduse Keskus - koolitused, üleriigilised ühisprojektid, näitused
 Eesti Rahvusraamatukogu – koolitused
 Eesti Hoiuraamatukogu – kogude täiendamine
 Tallinna Keskraamatukogu – projekt „Kunst raamatukokku!“
 Eesti Kirjanike Liit – kirjanike tuur
 Deltmar OÜ - info- ja kataloogisüsteemi RIKS kasutamine
 Nutiakadeemia - koolitused
 Põhja-Ameerika Ülikoolide Keskus – tutvustused õppimisvõimalustest USA-s
 TalTech AR, TÜR, TLÜ AR, EMTA raamatukogu, TÜ Pärnu Kolledži raamatukogu, Eesti Pedagoogika Arhiivmuuseum, Kaitseväe Peastaabi raamatukogu, Tallinna Keskraamatukogu – RVL
 ETKA Andras – koolitused, ühisprojektid
 Eesti Kultuurkapital – projektitoetused
 Rahvakultuuri Keskus – koolitus, saarte pärimuskultuuri projekt „Lapsed ja rahvapärimus“
 Tartu Ülikool - koolitus
 Eesti Töötukassa – tööpraktika

4.6.3 rahvusvahelisel tasandil

Jätkus 2005. aasta aprillist alanud Saare Maakonna Keskraamatukogu ja Ameerika Suursaatkonna koostöö (näitused, üritused, koolitused, loengud, väitlusõhtud, komplekteerimine). Koostöö tulemusena Ungari Instituudiga sai võimalikuks mitme näituse eksponeerimine keskraamatukogus.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele.

2018. aastal viidi maakonna raamatukogudes läbi 454 individuaalkoolitust, sh 126 keskkogus. Rühmakoolitusi oli 150, sh 65 keskkogus (2017 -119, sh 27 keskkogus).

Sihtrühmad ja ka teemad on jäänud endiseks võrreldes eelmise aastaga.

Individaalkoolituste sihtrühm on enamasti täiskasvanud vanuses 50+. Õpetust ja abi vajatakse kõige enam e-keskkonnas toimetamisel (perioodika tellimine, arvete maksmine internetis, töövõimetoetuse taotlemine, tuludeklaratsioonide täitmine, Euroopa ravikindlustuskaardi tellimine, e-posti aadresside tegemine, elektrilepingud, ID-kaardi sertifikaadi uuendamine, maakonna ajalehtede arhiivi kasutamine, digilugu.ee jne).

Rühmakoolituste peamine sihtrühm on õpilased ja lasteaia vanema astme lapsed, kellele tavaliselt tutvustatakse raamatuhoiu põhitõdesid, raamatute paigutust riulil, elektronkataloogi, raamatukogu kasutamise korda jne. Tihedamaks on muutunud koostöö õpetajatega, kes otsivad rohkem erinevate teemade tutvustamise võimalusi raamatukogus.

2018. aasta rühmakoolituste arvus sisalduvad seekord ka kõik raamatukogude poolt korraldatud mingeid teadmisi või oskusi pakkunud ettevõtmised.

Väga populaarseks on kujunenud raamatukoguhoidjate, õpetajate jt juhendamisel toimunud lastele mõeldud meisterdamistunnid, kus ise saab midagi teha ning valmis tehtu ka koju kaasa võtta (kuuse viltimine, helkurite tegemine, jõulukaartide ja karpide tegemine jne).

4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded

Külaraamatukogud kasutasid raamatukoguteenuste ja -ürituste tutvustamiseks ning muu info jagamiseks valdade kodulehti, kohalikke teadetetahvleid, vahel ka Saare maakonna mõlemat päevalehte (Meie Maa ja Saarte Hääl) ning kohalikku raadiot Raadio Kadi, sotsiaalmeedia kanalite võimalusi ning paikkondade infolehti. Kõige tõhusamaks teavitusviisiks raamatukogus toimuvast peavad raamatukoguhoidjad suusõnalist teavet ning ürituste puhul isiklike kutsete saatmist.

Oma koduleht on keskkogul ja Orissaare raamatukogul <http://orissaareraamatukogu.onepagefree.com/> 2018. aastal sai valmis Saare Maakonna Keskraamatukogu uus koduleht <https://www.skr.lib.ee>

Keskkogu ettevõtmisi reklaamiti raamatukogu kodulehel, blogis, Instagramis, Facebookis, samuti kohalikes päevalehtedes ja raadios, Kuressaare kultuurilistis, emakeeleõpetajate ja huvijuhtide listis ning veebilehtedel <http://www.kultuurikava.ee> ja <http://saaremaasuvi.ee>.

Ürituste kohta jagati flaiereid.

Kärla raamatukogu koostas kooliaasta alguses raamatukogu sisu tutvustava flaieri ja jagas seda koolides, et lapsed ja lapsevanemad oleksid teadlikud raamatukogu kasutamise võimalustest.

Tornimäe raamatukogu juhataja koostas brošüüri „Tornimäe raamatukogu 100“ .

4.9 Andmebaasid

Täiendati andmebaasi RIKS. Koostöö OÜ Deltmari ja Meelis Lilbokiga on jätkuvalt väga hea. Kõik tekkinud mured ja ettepanekud leiavad alati väga kiiresti vastuse ja lahenduse.

Keskraamatukogu kodulehelt leiab viiteid otsingukataloogidele, digiteeritud materjalidele ning muudele erinevatele andmebaasidele ja infoallikatele.

5. 2019. aasta tegevused

1.01.2019 jõustub Saaremaa Vallavalitsuse 4.12.2018 korraldusega kinnitatud Saare Maakonna Keskraamatukogu struktuur ja teenistuskohdade koosseis, mille kohaselt külaraamatukogudest saavad keskraamatukogu harukogud. Kinnitatakse raamatukogude uued lahtiolekuajad.

- Dokumentatsiooni kaasajastamine seoses muutustega raamatukoguvõrgu struktuuris (ametijuhendid, kasutuseeskiri, arengukava jne).
- Ühiste ettevõtmiste (näitused, üritused, koolitused) läbiviimine koos heade koostööpartneritega.
- Uute projektide kavandamine ja elluviimine.
- Haruraamatukogude senisest enam kaasamine lastetöösse.
- Keskkogu kavatseb alustada lasteosakonnas lauamängude kojulaenutusega ning lugemissaalist raamatute ja perioodika kojulaenutusega.
- Kohapealse raamatukoguhoidjate täiendkoolituse korraldamine, õppe- ja kultuurireis Helsingisse Oodi raamatukokku.
- Raamatukoguüritustega laulu- ja tantsupeo juubeliaasta ning eesti keele aasta tähistamine.
- Raamatukogud tähistavad juubeleid – Kärla 140 ja Torgu 100.
- Uude hoonesse kolib Lümända raamatukogu.
- Orissaare ja Valjala raamatukogu liituvad Eesti Lastekirjanduse Keskuse projektiga „Lugemisisu“.
- Orissaare raamatukogu osaleb 16. Prima Vista korraldamisel, korraldades osa festivalisündmusi läbi Orissaares.
- Inventuuride läbiviimine haruraamatukogudes.

Koostajad

Direktor
Anu Vahter

Pearaamatukoguhoidja
Maire Rauk

LISA 1. Personali koolitus

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse maht)	Koolituseks kulutatud
Abruka	5	32	232
Aste	14	57	221
Eikla, Kaarma	8	37	230
Hellamaa	8	242	556
Kaali	4	24	26
Kihelkonna	11	38	85
Kõrkvere	9	77	172
Kärla	12	68	520
Laimjala	10	39	58
Leisi	7	32	210
Liiva	6	34	62
Lümanda, Taritu	10	112	461
Metsküla	12	79	339
Mustjala, Võhma	3	26	95
Orissaare	27	299	369
Pihtla	7	33	50
Pärsama	4	30	58
Randvere	11	49	221
Ruhnu	1	40	92
Sakla	15	88	250
Salme	9	77	230
Sandla	7	33	50
Tagavere	3	20	92
Torgu	8	37	69
Tornimäe	10	78	210
Valjala	9	76	283
Saare Maakonna Keskraamatukogu	47	1431	4142

LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Maie Alas (Salme) – ettekanne „Ürituse korraldamise parimad praktikad koostöös rahvamaja, lasteaia ja kooliga“ rahvaraamatukogude 38. suveseminarist osavõtjatele

Urve Vakker – ettekanne „Rahvamaja ja raamatukogu roll sotsiaalse sidususe loomisel Taritu piirkonna näitel“ rahvaraamatukogude 38. suveseminarist osavõtjatele

Eha Trumm ja Sirje Tarvis(Orissaare) – ettekanded Lehte Hainsalust „Mina olen kultuur, keel ja loodus” ja „Naaber peab sünnipäeva. Läti 100“ Orissaare Kirjandussõprade Klubis

Anu Kaljuste (Hellamaa) – ettekanne „Hellamaa raamatukogu. Uuem kirjandus“ Muu Hooldekeskuses

Tiiu Kullamäe (Leisi) – ettekanne „Kadripäevakombed“ Pärsama Hooldekodus

Anu Vahter (Saare Maakonna Keskraamatukogu) – Mälutreeningu koolitused MTÜ Oesel Studium TÜ väärivate ülikooli grupe keskraamatukogus (5 loengut/treeningut)

LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid

Raamatukogu nimi	Teostatud tööd (2018)
Abruka	Vahetati raamatukogu aknad.
Aste	Raamatukogu kolimine Aste klubi hoonesse ja ruumide renoveerimine raamatukogu tarbeks.
Kihelkonna	Raamatukogu kolimine Kihelkonna kooli hoonesse ja ruumide renoveerimine raamatukogu tarbeks.
Laimjala	Raamatukogu kolimine sama hoone 1. korrusele ja ruumide renoveerimine raamatukogu tarbeks.
Randvere	Raamatukogule paigaldati 2 tuletõkkeust.
Ruhnu	Raamatukogu trepi ja kivitee parandamine.

LISA 4. Laste ja noorteüritused

Raamatukogu nimi	Ürituse nimi	Osavõtjate arv kokku
Abruka	Looduslaager	12
Aste	Ettelugemised Külas Kadri Lepp Kirjanike tuur Sõnaränd Luutsinapäev	254
Eikla	Lastekaitsepäev Kadrikarneval Jõulupidu Kino näitamine	74
Hellamaa	Muhu Põhikooli kodulootunnid Ettelugemispäev „Muiul nagu Muhu hunt“	37
Kaali	Raamatukogutunnid Ettelugemised	81
Kaarma	-	
Kihelkonna	Uudiskirjanduse tutvustused Jutuhommik Ettelugemised	61
Kõrkvere	Ettelugemised: K. Priilinn „Roosi ja Liisu seiklused“ I. Soopan „Õhulossivanaisa“ A. Kivirähk „Limpa ja mereröövlid“ S. Barbier „Külaskäik haldjate maale“ P. Salembier „Karupere jõulud“ L. Tigane „Vares keedab hernesuppi“	12
Kärla	XIV Nukitsa konkurss Etlejate konkurss (koostöös kooliga) Ettelugemispäev (kõik klassid) Külas Aidi Vallik Urvakeste rühma jõulupidu	514
Laimjala	Raamatututvustused „Hea lasteraamat 2017“ Viktoriinid (teemaks raamatute pealkirjad) Vana-aja mängud ja mõistatused	106
Leisi	Emakeelepäev Kadrikarneval Muhedate naljade päev	176
Liiva	Eesti juubeliaastale pühendatud ettelugemisüritus „100 tundi ettelugemist üle Eesti“ -	138

	<p>Eno Raud 90 Kirjanik Enda Naaber 80 Oktoobrikuu kirjanikke- sünnipäevalapsi: Helvi Jürisson 90, Lehte Hainsalu 80, Peep Ilmet 70 Ettelugemisvõistlusel „Kus hundist räägitakse“ osalenud õpilastelt hundilugude ettelugemine Kohtumine lasteraamatute autori Liis Auväärti, ja raamatuillustraatori Karin Rauga</p>	
Lümanda	<p>Meie Eesti 100. sünnipäev (lasteaia vanemale rühmale) Ettelugemised-vestlused. Vallik, A. „Roosi ja emme“, Raud, E. „Peep ja sõnad“, Pervik, A. „Sinivant joonistab“, Saluri, R. „Koduloomad“, „Baxter, N. „Elust taluõues“ (lasteaia vanemale rühmale) Orienteerumismäng. Lümanda piirkonna lastekaitsepäeva ettevõtmiste ühe osana. Meie emakeel on eesti keel (lasteaia vanemale rühmale) Ülevaade uutest raamatutest. (3. kl) Ülevaade uutest loodusraamatutest. (5. ja 6. kl) Külas Aidi Vallik (Lümanda Põhikoolis) Külas Kadri Lepp (Lümanda Põhikoolis) Rahvakalendri novembrikuu tähtpäevad (lasteaia vanemale rühmale) Raamatud loomadest (4. kl) Mardi- ja kadripäeva kombed (lasteaia koolieelikute rühmale)</p>	372
Metsküla	<p>Ettelugemised lasteaias Sõbrapäev</p>	64
Mustjala	<p>Ettelugemised Filmihommikud</p>	128
Orissaare	<p>Raamatutund lasteaias (50 korda) Emakeelepäev lasteaias 1 kord OG algklasside luuletund EV 100 1 kord</p>	1015

	OG algklasside Krõllipidu 1 kord OG algklassidele Raamatukogutunnid Ellen Niit, Eno Raud 7 korda Kasutajakoolitused algklassidele 6 korda Uudiskirjanduse tutvustamise ja ette lugemise tund algklassidele 2 korda Ettelugemisvõistlusel osalemine 4. klassiga 1 kord	
Pihla	Poku-rühm raamatukogus – laulame ja tutvume raamatukoguga Ettelugemised koolis ja lasteaias Uute raamatute tutvustamine koolis Püha Soobiku avastusteraja avamine	98
Pärsama	Ettelugemine A. Perviku „Tähenärija raamatukogu“	10
Randvere	-	
Ruhnu	Avastamisretked ja kohtumishetked	4
Sakla	Lapsed ja rahvapärismus (10 korda)	263
Salme	Tutvumine Nukitsa konkursi raamatutega Külas Aidi Vallik Muinasjutuhommik lasteaialastele 1. klassi esimene raamatukogukülastus. 4. klass raamatukogus – raamatukogus orienteerumine koos töölehtede täitmise ja mälumänguga	137
Sandla	Ettelugemine	5
Tagavere	Ettelugemine	6
Taritu	August Mälgu lapsepõlverajad	20
Torgu	-	
Tornimäe	Ettelugemised (kirjanike juubelid, uudiskirjandus, noorsookirjandus)	56

Valjala	4. klassi projektipäev raamatukogus Ettelugemispäev Raamatukogutund Piip ja Tuut etendusega „Loomad” Kohtumine Aidi Vallikuga Raamatukogupäev Multifilmide vaatamised	232
Võhma	-	
Saare Maakonna Keskraamatukogu	Lugemiskoer Mia 18 korda Raamatukogu esmatutvustamine 8 korda Meisterdamine 15 korda Emakeelepäeva üritused 4 korda Kohtumised kirjanikega 3 korda (Aidi Vallik, Ene Sepp, Andrus Kivirähk) Kohtumine näitlejaga (Piret Rauk) Ettelugemisvõistlus Joonistan Eerik Haamerit Õppefilmide vaatamine - Ameerika traditsioonid, tähtpäevad, ajalugu, loodus, keeleõpe jne 3 korda Klassikülastused „Inglise keele tund raamatukogus“ (testid, pusled, viktoriinid, vestlused jne) 7 korda Õppimis- ja reisimisvõimalused USA-s 2 korda Ameerika nurga tutvustused, näituste külastused ja avamised 2 korda Külalisesinejad (Alisa Redding) 2 korda Väljaspool raamatukogu üritused (Spelling Bee võistlus KG-s ja Pannkoogijooks SÜG-s) 2 korda MOOC e-kursus „Business English and Entrepreneurship“	153 167 107 114 491 42 31 154 42 89 38 27 64 166 47

LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine

Haldusreformi järgselt on Saare maakonnas 3 valda – Saaremaa vald 31 829 elanikuga, (sh Kuressaare 13 445 inimest), Muhu vald 1953 elanikuga ja Ruhnu vald 164 elanikuga.

Saaremaa vallas on 27 raamatukogu (sh keskkogu), Muhu vallas 2 ja Ruhnu vallas 1 raamatukogu.

Saare Maakonna Keskraamatukogu täidab raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesandeid: komplekteerib ja töötleb teavikud maakonna 30 rahvaraamatukogule, peab arvestust riigi toetuse kasutamise üle, koostab andmebaase, organiseerib teatmebibliograafilist tööd, korraldab rahvaraamatukogude aruandlust ning analüüsib nende tegevust.

Keskraamatukogu korraldab raamatukoguhoidjate täienduskoolitust kohapeal (tavaliselt kord kuus, v.a suvekuud) ja õppereise. Keskkogu töötajad kirjutavad projektitaotlusi maakondlikeks koolitusprogrammideks ja ürituste korraldamiseks (ka väljaspool Kuressaaret).

Keskraamatukogu vahendab maakonna raamatukogudele ERÜ, kultuuriministeeriumi, rahvusraamatukogu ja teiste organisatsioonide erialast infot.

Saare Maakonna Keskraamatukogu haldab programmi RIKS serverit ja pidevalt nõustame maakonna raamatukogutöötajaid nii programmiga seonduvate kui ka muude küsimuste korral meili või telefoni teel ning vajadusel ka kohapeal. Keskkogu töötajad olid abiks kogudest aegunud kirjanduse eemaldamisel.

Käesoleval ajal on maakonna keskraamatukogu ülesanne ja eesmärk teha tihedat koostööd kahe väiksema ja uue suure valla ametnike ning raamatukoguhoidjatega, et jätkuks kvaliteetse raamatukoguteenuse pakkumine. Kuna 2019. a jaanuarist muudeti Saaremaa valla 26 külaraamatukogu Saare Maakonna Keskraamatukogu haruraamatukogudeks, koostatakse juba kinnitatud uue põhimääruse kõrvale ka muu ühtne dokumentatsioon (ametijuhendid, kasutamiseeskiri, arengukava jne).